

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת מצורע****"דָם יְהִיָּה זָבַח"**

"וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבַח דָּם יְהִיָּה זָבַח בְּבִשְׂרָהּ שְׁבַעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָּהּ וְגו' ע"כ (מצורע טו יט).

משנה (נדה נח ב) ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות וכו'. אם יש בה מכה, והיא יכולה להגלע ולהוציא דם הרי זו תולה. מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע, אמרה לו ראיתי כתם. אמר לה שמא מכה היתה בך, אמרה לו הן וחיתה. אמר לה שמא יכולה להגלע ולהוציא דם אמרה לו הן, וטהרה ר"ע. ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה, אמר להם מה הדבר קשה בעיניכם, שלא אמרו חכמים הדבר להחמיר אלא להקל, שנאמר "ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה" (מצורע טו יט) דם ולא כתם וכו' ע"כ.

ומבואר דהטעם דתלינן בכתמים לטהר, הוא משום דטומאת כתמים הוא מדרבנן, מדכתוב דם ולא כתם.

-א-

בספר פתחי נדה (שם) בד"ה ושרי לי וז"ל: אכתי תקשי לפמ"ש הט"ז ביו"ד (רס"י קיז) דמה שהתירה התורה בפירוש אין כח ביד חכמים לאסרו, וא"כ אס"ד דדם ולא כתם דרשה גמורה הוי, איך היה כח ביד חכמים לטמא הכתמים וכו', וש"מ דלאו דרשה גמורה הוי כי אם אסמכתא בעלמא, עכ"ל. **וכן נתקשה**

זבה בחי' מהר"צ חיות (שם).

בשו"ת חתם סופר (יו"ד סוף ס"י קט) ודאתאן עלה מה שהקשה הרב דק"ק סאנגרוט מ"לא תבשל גדי בחלב אמו" (משפטים כג יט) וחכמים אסרו כבישה וצלי, קושיה זו אינה צריכה לפנינו

אי הוה כתי' גדי בחלב אמו כבוש וצלי תאכלוהו ובשל אל תבשלוהו, אז היה מענין זה כמו דכתיב קום ועשה בהיתר "מכור לנכרי" (ראה יד כא), ובהיתר "יעשה לכל מלאכה" (צו ז כד), "וביום" (תזריע יב ג) אפי' בשבת, ו"לנכרי תשיך" (כי תצא כג כא) ומענין הזה הוא "ששת ימים תעשה מלאכתך" "ושש שנים תזרע שדך". אבל הכא לא כתי' אלא האזהרה מבשול לומר שהתורה לא אסרה אלא הבשול והכבישה והצלי לא דברה בו התורה והניח' לחכמים לעשות כרצונם סייג וגדר לפי המקום והזמן וכן "אך ביום הראשון תשביתו" (בא יב טו) אמרינן אך חלק (פסחים ה א) שהחמץ אינו אסור אלא מחצי היום וחכמים אסרוהו ב' שעות קודם משום דלא כתי' להדי' עד חצי היום תאכלוהו ואז תשביתוהו ולא הוזכר ההיתר בקום ועשה וזה פשוט וברור, עכ"ל.

ולדבריו מתיישב ג"כ שפיר קושיית הפתחי נדה והמהר"צ חיות מכיון שלא נתפרש בתורה היתרו בהדיא אלא משום דכתיב "דם יהיה זובה" וכתמים אינם בכלל, וי"ל דמכיון שהתורה לא דברה בהם הניחה התורה לחכמים לעשות כרצונם סייג וגדר לפי המקום והזמן.

-ב-

גם יש ליישב והוא בהקדם דברי **הטור** (יו"ד ס"י קצ) לא גזרו על הכתם א"כ יהא בו כגריס ועוד, וגריס הוא ט' עדשות, שכל זמן שאין בו כזה השיעור אנו תולין לומר דם כינה הוא אף על פי שלא הרגה כינה וכו' עכ"ל. וכי"ה בש"ע שם.

ובבית יוסף (שם) בד"ה לא גזרו על הכתם אלא אם כן יהיה בו כגריס ועוד וכו'. בפרק הרואה כתם (נח ב) תנן הרגה מאכולת הרי זו תולה בה, ועד כמה תולה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגריס של פול אף על פי שלא הרגה, ופירש רש"י כגריס, אבל טפי מהכי אין דם מאכולת כל כך, ובהכי מיהא תליא אף על פי שלא הרגה. ורבי חנינא פליג אדרבנן דאמרי הרגה אין לא הרגה לא ע"כ, ומשמע בגמרא דהלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס וכן פסקו כל הפוסקים וכו', עכ"ל.

הנה שינה הטור מלשון הגמרא, וכתב לא גזרו על הכתם וכו', ולא כתב ותולה בכתם וכו' וכדאיתא בגמרא.

ונראה בכונת דבריו עפ"י מש"כ בשו"ת מעיל צדקה (ס"י כז) והנה נתקשתי בשיעורם כי יעלה לשיעור גדול יותר ממה שאפשר להיות דם כינה מתפשט לדעתי שא"א שימצא כן שיתפשט דם כינה בשטח כזה ועכ"ז נ"ל כי כל מדת חכמים כן

הוא ואפשר כי להיות באותן הזמנים כל השיעורים יותר גדול לפי ערך האנשים באותן הזמנים ועכ"ז לא נשתנו גם בזמן הזה השיעורים כי לא היתה גזירתם אלא על שיעור כזה כמ"ש וכו', עכ"ל.

ולהמתבאר מבואר שפיר הלשון 'לא גזרו', משום דאף בזמנינו לא יעלה כשיעור גדול כזה ע"י דם מאכולת, ואף שכתב אנו תולין לומר דם כינה הוא וכו', היינו משום דהוא יסוד הטעם, אבל שפיר שייך ג"כ לא גזרו וכו' וכמו שנתבאר.

-ג-

בשו"ת נודע ביהודה (תנינא יו"ד ס"י סב) והנה מעלתו הקשה על דברי הט"ז [אוי"ח ס"י תקפח ס"יק ז, ס"י קיז ס"יק א, חו"מ ס"י ב, וע"י עוד בלבוש או"ח שם סע"י ה, ומש"כ בצ"ח פסחים סו ב, וע"י עוד מש"כ בזה בשעה"מ שופר פ"ב סוף ה"ו] דהרי רבית לנכרי מפורש בתורה "לנכרי תשיך" (כי תצא כג כא), ואפי' הכי אסרו חכמים. ואמנם אין זה קושיא דרבית לא אסרו בהחלט שהרי כדי חייו מותר, וא"כ לא עקרו חכמים ההיתר לגמרי, עכ"ל.

ומבואר דכל שלא גזרו בכל האופנים לא נחשב תקנתם שעוקרים דברי תורה, וי"ל על דרך זה גם לעניננו, דמכיון דמטעם שאין לך כל מטה ומטה שאין בו כמה טיפי דמים של מאכולת, ואין לך אשה שטהורה לבעלה, טהרו כתם כגריס ולא גזרו עליו ולא נכלל בכלל גזירת כתמים. וגם במקומות דלא שכיחי מאכולת וגם שאין דמם כגריס עדין ההיתר של כגריס במקומה עומדת.

נמצא שלא נעקר גזירת כתמים לגמרי, פ"י דפחות מכגריס ועוד לא נכלל בכלל הגזירה, ושפיר יש כח לחכמים לאסור כתמים אף שהתורה התירה, משום שאין כאן עקירת ההיתר לגמרי, וכמו ברבית גוי שהתירו כדי חייו ודו"ק.

-ד-

בחכמת אדם (ככל קיג ס"י יט) בבינת אדם (שם אות ט) וז"ל, שאלה כתם שנמצא על בית יד נשים שנוהגין שמקצתו מקמטין אותו ותופרין הקמטים ומקצת ממנו הוא מקומט ואינו תפור ונמצא כתם על הקמטים אם זה כטיפין טיפין או נאמר שמצטרף. תשובה וכו' אך אם אינו מצטרף אלא רק על גב הקמטים אם אינו תפור נראה לי פשוט דאין מצטרף וכו', עכ"ל. הובא בפת"ש (ס"י קצ ס"יק טז).

ובערוד השולחן (ס"י קצ סע"י לח) וז"ל, יש מי יש מי שמסתפק בכתם שנמצא על מקום הקמטים של חלוקה באופן שעתה כשהקמטים נקמטו נראה הגריס ביחד אבל כשיתפשטו הקמטים יתפרדו זה מזה אם מצרפין לכגריס ככהאי גוונא [פ"ת סקט"ז בשם חכ"א], ולדעת נראה דוודאי מצטרף, דאטו דין זה הוא הלכה למשה מסיני דבעינן דווקא מפורדים, הרי טעמא רבה איכא במילתא דאמרינן אלו היה מגופה בוודאי היה כולם ביחד דלא שכיח שיפול הדם מפורד, אלא וודאי כל טיפה הוא ממאכולת אחרת ובכאן שלפי הקמטים המה ביחד אמרינן דכשיש יותר מכגריס נפל הדם במקום זה ומחובר ביחד על ידי הקמטים, ולכן אין להקל בזה כנלע"ד, עכ"ל.

ולפי מה שנתבאר דכל שהוא כגריס לא נכלל בכלל גזירת הכתמים ואף שאין כאן תליית מאכולת, י"ל דאף בגוונא של החכמת אדם שנמצא שם דם כגריס ועוד על הקמטים של בית יד, מ"מ כל שאינו תפור ולכשיתפשט הויין טיפין טיפין פחות מכגריס ועוד, שפיר מחשבי כפחות מגריס ועוד ולא נכלל בכלל גזירת כתמים.

ואף שיש לומר דנפל הדם במקום הזה והוא יותר מכגריס, מ"מ כל שנחשב כפחות מכגריס ועוד לא נכלל בכלל הגזירה, ולא גרע ממאכולת של זמנינו וממקומות שאין שכיח מאכולת, ודו"ק.

להערות ולקבלת הגליון במייל

'באר התורה': a0527677650@gmail.com

לע"י

הרה"ח רבי משה בהרה"ח רבי שמואל אהרן זצ"ל פלדמן

נלב"ע ב' אייר תשל"ה ת.נ.צ.ב.ה.